Otto Schneid
Papers

Polish Judaica

3

62:142

42

כלי קודש מפולניה.

האסון האיום של יהודי פולניה מושך בימינו אלה את עיני כל ישראל לחלק עמנו הגדול ההולך וכלה. והנה עשירות עד מאד היו יהודי פולין, עשירות בסגולות טובות ויסורים, עשירות במעשי הרוח ובמעשי באמנות.

בדרך כלל נראים, כי יהודי פולניה התעסקו תמיד במסחר. באמת התעסקו רק חלק קטן במסחר באומות שבקרבן נחשבו פחות מאשר תחלבו. אלפים רבים מהם היו בעלי מלאכה ומרובים ביניהם עסקו במלאכה האמנותית, ביחוד בכל מיני עבודות-מתכת. גם הפולנים העריכו את כשרונם של האמנים בני ישראל. המלכים היו מעסיקים צורפים יהודים וגם הכנסיה הנוצרית הזמינה אצלם כלי כסף וזהב. אמנים בעלי טעם וכשרון כאלה היו בעמים אחרים לאנשי שם ונודעו לאחר על ידי בני דורם, אלא גם הדורות שבאו אחריהם, זכרו אותם בתודה. רק בתנאי חיי היהודים בגולה לא נודעו אפילו שמותיהם של האמנים, והם בצניעותם לא חשבו את עצמם לאמנים, אלא רק לבעלי מלאכה, ולא רדפו אחרי הכבוד להשאר בזכרון הדורות. בכל מסירות נפשם עשו את כלי הקודש, לתת לבתי-הכנסת את הפאר וההדר הראוי להם.

הבט אל תמונה זו והמתואר באמנותנו הראשונה, מה אציל הוא הטעם המתבטא בכל פרטיו! למעלה נראה כתר התורה המחזיק מכסה והמצדדין זוג של אריות המגינים עליו. מתחת להם תראו שער בין שני עמודים. האמן רצה לרמוז על שער בית המקדש שבירושלים ועל שני עמודיו המפורסמים שנקראו בשמות יכין ובועז. גם מן כלי הקודש נלמד איפוא, שיהודים שבפולין היו תמיד נאמנים לארץ ישראל וקשורים בלב ונפש בירושלים עיר הקודש.

ראו את היצור העדין בכתר לתורה הנפלא הזה! ומי ימצא את פרושה של הצפור המופיעה על ראש הכתר? הצפור המתרוממת למעלה מורה על מחשבת התחיה. היא אומרת לנו, מחדש. ובכן הוראתו של הבאור הזה היא לנחם את קהל ישראל בתפוצותיו כי קום יקום עמנו ולחזק את תקוותו.

גם בבתיהם שמרו יהודי פולניה אוצרות של עבודה אמנותית. הכוס לקידוש השבת שלפנינו גם היא מביאה לידי ביטוי את המחשבה של נחמה ואמונת העם בעתידו. כי פה תיאר האמן את המשיח הנכנס על סוסו לירושלים ולפניו אליהו הנביא המבשר לו צדק. את התבליט

הנה עשה האמן לפי שהוא תיאר לעצמו את בואו של יהודי פולניה המשיח. רק באילה
בגדים צריך להלביש את הגואל ואת בני לויתו? הבגדים הבדורים שהאמן ראה
בימיו ההם, היו בגדי האצילים הפולנים ובגדי גדולי חצרות. לבושים כאלה היו
איפוא דראוניים בעיניו, לשמש למלבושי בן דוד.
חוץ מהעובדה שהאמנות (כמלוא מובן המלה) כדאי לשים לב גם לאומנות העממית, למעשי אנשים בלתי-
מלומדים כלל. מה שבדות העם באוה
עבודות כאלה, ואפילו מידי ילדים. לפנינו אחד ה"מזרחים", הלוחות קטנטן מאוד את
הקיר המזרחי ברוב בתי היהודים, לסמן את כנף-הארץ, שבה נמצאת ארץ ישראל.
בוודאי יודעים גם אתם לעשות גלרות-ניר כזאת, אבל אתם
הישוב הצעיר וחיבת הארץ בחיה בכם מובנה מאליה. יהודי פולין קיימו אמונתם
למולדת הרחוקה מאות שנים ועד היום. ובכן באמונתם זו יהיו לנו למופת,
גם לנו, לאהוב עוד יותר את עמנו ואת ארצנו.

וגם מעבודותיכם יראה, כי קרובה הארץ ללבכם.